

<https://doi.org/10.26565/2074-8167-2023-53-08>

УДК 377.124

Хуан Тівень

здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

м. Харків, вул. Алчевських 29, Україна, 61022

htw21@163.com <https://orcid.org/0009-0001-7252-4829>

ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОЇ ОБДАРОВАНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В КНР

Постановка проблеми. Розвиток академічної обдарованості особистості є одним із найважливіших завдань сучасної освіти. Китайська Народна Республіка має багату історію та традиції у виявленні та підтримці обдарованих дітей. Вивчення історико-педагогічних передумов розвитку академічної обдарованості особистості в КНР має сприяти: розумінню сучасних тенденцій розвитку освіти для обдарованих дітей: (розробки нових програм та методик розвитку академічної обдарованості; підвищення ефективності роботи з обдарованими дітьми). Дослідження історико-педагогічних передумов розвитку академічної обдарованості особистості в КНР є актуальним як з теоретичної, так і з практичної точки зору: глобалізація та міжнародна конкуренція; зростання потреб у висококваліфікованих кадрах; необхідність модернізації освітньої системи. Вивчення досвіду КНР сприятиме впровадженню кращих китайських практик для розвитку академічної обдарованості особистості в Україні: вдосконалення системи виявлення та підтримки обдарованих дітей; підвищення конкурентоспроможності країни на світовому ринку праці. Отже, дослідження історико-педагогічних передумов розвитку академічної обдарованості особистості в КНР є актуальним і має значне практичне значення.

Мета статті – розглянути історико-педагогічні передумови розвитку академічної обдарованості особистості в КНР.

Матеріали і методи: аналіз наукової літератури з проблеми розвитку академічної обдарованості; вивчення історичних документів та педагогічних джерел з історії освіти в КНР; огляд онлайн-ресурсів, присвячених цій темі.

Результати дослідження. Історико-педагогічні передумови розвитку академічної обдарованості особистості в КНР можна умовно поділити на такі етапи:

1. Стародавній Китай (до 1911 р.): виникнення системи іспитів для державної служби, яка стимулювала розвиток освіти та виявлення обдарованих людей; розвиток конфуціанської філософії, яка наголошувала на важливості освіти та самовдосконалення; створення перших шкіл та академій для обдарованих дітей.

2. Республіканський період (1911-1949 рр.): реформування освітньої системи, започаткування нових типів шкіл та університетів; впровадження нових методів навчання та виховання, спрямованих на розвиток творчого мислення та самостійності; створення перших програм для обдарованих дітей.

3. Сучасний період (з 1949 р.): розширення мережі шкіл для обдарованих дітей; розробка та впровадження нових програм та методик розвитку академічної обдарованості; створення центрів та інститутів для підтримки обдарованих дітей.

Висновки. Історико-педагогічні передумови розвитку академічної обдарованості особистості в КНР свідчать про те, що в цій країні протягом століть накопичено багатий досвід у виявленні та підтримці обдарованих дітей. Цей досвід може бути корисним для України при розробці програм та методик розвитку академічної обдарованості.

Ключові слова: академічна обдарованість, особистість, КНР, історико-педагогічні передумови, система іспитів, конфуціанська філософія, реформи освіти, методи навчання, програми для обдарованих дітей, центри для обдарованих дітей.

Як цитувати: Хуан Тівень. Історико-педагогічні передумови розвитку академічної обдарованості особистості в КНР. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2023. №53. С. 64-71. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2023-53-08>

In cites: Huang Tiwen. (2024). Historical and pedagogical prerequisites for the development of academic giftedness in the People's Republic of China. *Scientific Notes of the Pedagogical Department*. №53, 64-71. <https://doi.org/10.26565/2074-8167-2023-53-08> [in Ukrainian].

Постановка проблеми. Розвиток академічної обдарованості особистості є одним із найважливіших завдань сучасної освіти. Китайська Народна Республіка має багату історію та традиції у виявленні та підтримці обдарованих дітей. Вивчення історико-педагогічних передумов розвитку академічної обдарованості особистості в КНР має сприяти: розумінню сучасних тенденцій розвитку освіти для обдарованих дітей; (розробки нових програм та методик розвитку академічної обдарованості; підвищення ефективності роботи з обдарованими дітьми). Дослідження історико-педагогічних передумов розвитку академічної обдарованості особистості в КНР є актуальним як з теоретичної, так і з практичної точки зору: глобалізація та міжнародна конкуренція; зростання потреб у висококваліфікованих кадрах; необхідність модернізації освітньої системи. Вивчення досвіду КНР сприятиме впровадженню кращих китайських практик для розвитку академічної обдарованості особистості в Україні: вдосконалення системи виявлення та підтримки обдарованих дітей; підвищення конкурентоспроможності країни на світовому ринку праці. Отже, дослідження історико-педагогічних передумов розвитку академічної обдарованості особистості в КНР є актуальним і має значне практичне значення.

Мета статті – розглянути історико-педагогічні передумови розвитку академічної обдарованості особистості в КНР.

Аналіз актуальних досліджень. Проблеми розвитку академічної обдарованості особистості в КНР завжди привертала до себе увагу дослідників. Це пов'язано з низкою факторів: зростанням ролі людського капіталу в сучасному світі, необхідністю розробки ефективних систем виявлення та підтримки обдарованих дітей, багатим досвідом КНР у цій сфері. Серед актуальних досліджень цієї теми можна виділити такі: розвиток академічної обдарованості особистості (С. Максименко); історичні та педагогічні основи розвитку обдарованості (М. Євтух; С. Науменко); особливості та специфіка підготовки педагогів до роботи з обдарованими здобувачами освіти (В. Алфімов,

Д. Перепадя, О. Музика, С. Науменко, Т. Чен). В КНР протягом століть накопичено багатий досвід у виявленні та підтримці обдарованих дітей. Цей досвід ґрунтується на традиційних китайських цінностях, таких як працьовитість, наполегливість, повага до старших. Вивчення історико-педагогічних передумов розвитку академічної обдарованості особистості в КНР може дати цінну інформацію для розробки ефективних систем виявлення та підтримки обдарованих дітей в Україні.

Матеріали і методи: аналіз наукової літератури з проблеми розвитку академічної обдарованості; вивчення історичних документів та педагогічних джерел з історії освіти в КНР; огляд онлайн-ресурсів, присвячених цій темі.

Результати дослідження. З давніх часів людство цікавилось творчим потенціалом людини. Уже в давніх країнах світу, таких як Єгипет, Індія, Китай і Стародавній Схід, були зроблені перші спроби знайти та описати психологічні властивості людини, які дозволяють їй виконувати ті чи інші творчі дії. Селекція лідерів була важливою для розвитку здібностей дітей з давніх часів. Майже дві з половиною тисячі років тому «Майстер Кун», також відомий в Європі як Конфуцій (552-479 р. до н.е.), один із перших філософів в історії людства.

Кун Фу-цзи, вважав, що ці діти є майбутнім нації, і вважав, що вони повинні бути добре навчені. Конфуцій походив з родовитої, але бідної сім'ї, яка була пов'язана з давньою династією Ін. З п'ятнадцяти років він захоплено займався самоосвітою, маючи природний розум і міцне здоров'я. У дитинстві Конфуцій став першим в історії Китаю професійним викладачем і організатором групи вчених інтелектуалів. Він заснував приватну школу в 33 роки і ніколи не розлучався з учнями [1; 3].

Сучасні дослідники вважають школу Конфуція однією з перших вищих шкіл, яка навчала красномовства та філософії, готувала юнаків до політичної та дипломатичної кар'єри, навчала логіці та ораторському мистецтву, вміння вести диспути тощо. За час її життя понад три тисячі людей стали учнями мудреця, але лише сімдесят з них повністю оволоділи його

вченню [2; 6]. Принцип рівних можливостей, «навчання незалежно від походження» для учнів і мінімальна плата, «в'язка сушеного м'яса», були основою педагогічної доктрини Конфуція. Конфуцій намагався досягти кар'єри державного діяча протягом п'ятдесяти років, щоб реалізувати свою соціально-політичну теорію. Він став першим радником царства Лу в 496 році до н. е., але незабаром був змушений покинути батьківщину. Він провів багато років подорожуючи по різним царствам Китаю, намагаючись зацікавити своїми ідеями своїх правителів. Він провів останні кілька років у Лу, розробляючи своє вчення, навчаючи інших і працюючи над стародавніми канонічними творами.

Конфуцій жив, щоб зберегти та передати давню культуру (вень) нащадкам. Тому він не писав, а редагував і коментував спадщину минулого, основу якої склали художні та історикодидактичні твори, зокрема «Шуцзін» і «Шіцзін». Після Конфуція не залишилося письмових творів; однак його учні зберегли знання свого учителя в книгах. Книга «Бесіди» була написана з фрагментів його роздумів. Конфуцій створив для китайців ідеал досконалої людини (цзюнь-цзи). Кожна людина повинна володіти двома якостями: добротою та почуттям відповідальності. Конфуцій хотів суспільства, у якому кожен знав своє місце. Він хотів би, щоб існувало дві основні групи людей: ті, хто думає та керує державою, і ті, хто працює та підкоряється. Знання та моральні якості людини визначали її належність до цих груп [5; 12].

Назва епохи Конфуція Весна і Осінь відображала концепцію часового циклу: весна, коли все народжується, і осінь, коли все завершується. Це епоха значних трансформацій для китайського суспільства. У той час відсунуті від влади вчені-інтелектуали знайшли притулок у царстві Лу, батьківщині Конфуція. Вони могли бути нащадками більш давньої династії китайських правителів, яка втратила владу і була повалена племінним союзом Чжоу, який перебував на нижчому рівні культурного рівня. Вони займалися збереженням і відтворенням культурних пам'яток минулого в різних галузях знань.

Можливо, етимологія терміна «жу» б – слабкий, що характеризував інтелектуальний прошарок китайського суспільства – відображає їх соціальне падіння. Мудрі правителі напівреальної, напівміфічної «старовини».

Конфуцій вважав себе творцями культури, що дозволило йому розрізнити правильний суспільний устрій і «культурність» як різні

прояви єдиного «Шляху» (Дао) людини. Вчені та інтелектуали, відомі як конфуціанці, підтримують цей «Шлях». Подібний підхід до культури був високо оцінений державою під час правління династії Хань (у II в. до н. е.). Конфуціанство стало офіційною ідеологією, а Конфуція прирівнювали до «наймудрішого» правителя старовини.

Глибока повага до давніх традицій і людей, які зберігають ці традиції та звичаї, розвинулася у Конфуція в ідеї правильного державного устрою, в якому реальна влада належала б чиновникам, за наявності духовного, але фактично бездіяльного правителя.

Таким чином, Конфуцій став символом і назвою конфуціанської філософії [14; 20].

У конфуціанстві найдавніший концепт «Дао», який означає «шлях, метод, принцип, мораль, абсолют», пов'язаний з уявленням про історію. Конфуція стверджує, що дао залежить від призначення, яке має кожен індивід, держава чи все людство. В умовах Дао порядок підтримується мудрими правителями, які спираються на вчених чиновників. Конфуцій розповідає, що ще за правління чжоуського правителя Чен було призначено трьох вищих сановників: великого учителя, великого наставника та великого плекуну. Вони повинні були «роздумувати про істинний шлях (Дао) управління державою, приведений у гармонію темних і світлих початків» [1; 4; 10]. Конфуцій продовжує і розвиває давню традицію, розглядаючи Дао, підкреслюючи єдність двох початків: небесного та людського. Дао існує лише завдяки зусиллям людей, інакше держава може взагалі втратити його. У цьому полягає Дао кожної людини, великої чи маленької, прямої чи кривої. Конфуцій не міг судити про надприродне, вважаючи Небо вищою силою. Послана ним доля може і повинна бути прийнята людиною, яка здатна стати «благородним мужем», тобто людиною, яка поєднує в собі ідеальні духовно-моральні якості з можливістю отримати високий соціальний статус. «Маленька (нікчемна) людина», яка керується грошима, а не «належною справедливістю», низькопоставлена та пов'язана з конкретною справою, є противником «благородного чоловіка». Вільний «благородний муж» володіє над «маленькою людиною» так само, як вітер володіє травою. Конфуцій конкретизує людські обличчя через ідею де – людська благодать і добродієність. Де є внутрішня якість кожної людини та навіть кожного предмета, якість, яка забезпечує найкращий спосіб існування кожної людини. У цьому сенсі де схоже на жагу життя

та самозбереження. Де – це внутрішня сила, яка перешкоджає зовнішнім силам. ідеальне втілення людства, де гуманність для Конфуція є жень. Поняття «жень» також означає «людина». Сам Конфуцій використовує слово «жень» для опису «доброти правителя», стверджуючи, що жень є виключною якістю благородного чоловіка, а не притаманною жебракові. Конфуцій виходить із суті поняття «цзюнь цзи» — дитя правителя. Конфуція визначає благородного чоловіка як правителя або представника аристократичних верхів, на відміну від нижчої або маленької людини, яка працює. Благородний муж знаходиться нижче досконаломудрого в ієрархії людських істот, але він, як і досконаломудрий, може впливати на маленьких людей [7; 19; 21].

Термін «лі», який означає обряди, які можуть подолати політичні конфлікти, а також ритуали храмів і дворів, форми поведінки сановників у ставленні до народу, стає важливим у філософії Конфуція. Лі в Китаї означає хороший суспільний устрій і поведінку людини. Принцип лі представляє стандарти суспільства, за яких правитель продовжує бути правителем, землероб – землеробом, батько – батьком і син – сином. Відповідно до Конфуція, «правитель повинен керувати підданими через принцип лі». Це означає, що не варто дивитися на неправильне, слухати неправильне чи говорити неправильне, якщо це не відповідає принципу лі. Лі є зовнішнім еквівалентом жень. Жень – це внутрішній сенс лі, що надає йому певний сенс. Будь-який обряд або ритуал, який відбувається в сім'ї, суспільстві чи державі, є не просто формальною традицією або спадком минулого, а й служить для збереження рівноваги в людських стосунках і зниження ворожечі. Конфуція вважає жень і лі парними поняттями, які описують єдність внутрішнього та зовнішнього в людині. Це базується на тому, що людина пізнає свою небесну природу.

Отже, Дао у Конфуція є золотим шляхом: щоб керувати іншими, потрібно навчитися керувати собою; щоб дізнатися про світ, потрібно дізнатися про себе; щоб піднятися, потрібно подолати себе. Відповідність людини своєму призначенню є шляхом золотої середини [1; 8; 13].

Конфуцій стверджував, що вивчення шести мистецьких дисциплін – ритуалу, музики, стрільби з лука, їзди на бойовому возі, письма та математики – є вершиною навчання. Він був першим великим учителем, який обстоював ідею популяризації освіти, обстоюючи спеціальні іспити, щоб вибрати найкращих радників для державних правителів. Але освітні ідеї

цього філософа, мабуть, більше актуальні зараз, ніж тоді, коли він був відомим учителем.

Конфуцій був таким: він був демократом, тому прагнув соціальних реформ освіти; він вважав, що навчання можна отримати лише за допомогою діяльності; він вважав, що навчання можна отримати в класі, а не в класі; він використовував музику та поезію в навчанні та викладанні; він вважав, що знання про методи навчання є такими ж важливими, як і сама навчальна інформація.

Моцзи (479–381 до н. е.) був філософом, який виступав проти конфуціанства, поділивши людей на «шляхетних» і «низьких», встановлюючи різні стандарти поведінки для кожного. Він протиставляв принцип «цзяньань», або загальної любові, моральному принципу конфуціанства. Студенти Моцзи також пропагували його ідеї. Менцзи (372–289 до н. е.) продовжив вчення Кун Фуцзи, стверджуючи, що люди поділяються на людей, які працюють розумово, і люди, які працюють фізично. Першим доручено керувати іншими. Менцзи вважав, що моральні якості визначаються «небом» і що добро за природою є добром, і що їх лише потрібно неухильно вдосконалювати [9; 11].

Конфуціанство прагнуло до гармонійних стосунків між людьми для збереження та процвітання суспільства, а напівлегендарний учень Конфуція Лаоцзи проповідував гармонію між людиною та природою. Його ідеї отримали назву даосизму. Отже, ще в давньому світі мислителі помічали, що люди відрізняються за рівнем знань, здібностей і здатності виконувати певні завдання. Намагалися знайти пояснення цієї нерівності в природі людини та закономірностях розвитку світу. Конфуціанство стало державною ідеологією під правлінням імператора У-ді з нової династії Хань (140–87 рр. до н.е.), і у 124 р. до н.е. було засновано університет (імператорська Академія). Саме тоді було запроваджено систему іспитів, запропоновану ще Конфуцієм для тих, хто хотів стати вченим чи сановником. Урядові посади можна отримати лише після проходження іспитів, а не за наявності певних здібностей і навичок дипломатії. Для пошуку найкращих талантів «Син Неба» видавав укази та особисто проводив відбір. Це називалося чжицзю, або імператорським відбором. Кожен, хто хотів навчатися в школі, з'являвся до місцевих керівників, щоб бути вибраний або відкинутий. Усього було шість шкіл. Вони були піддані Гоуцзицзянь, державній школі. У школі Гоуцзисюе навчалось 300 людей. Учні могли бути сини чи правну-

ки військових або цивільних чиновників 3-го рангу і вище; правнуки чиновників 2-го рангу другої категорії і вище; сини заслужених чиновників 2-го рангу, сини тих, хто носив титул «сянь гун» і сини столичних чиновників 4-го рангу, якщо вони були нагороджені за заслуги 3-го рангу. Тайсьюе-школа мала 500 учнів. Учнями могли бути сини та внуки чиновників 5-го і вище рангу, родичі чиновників, які протягом року повинні подати скаргу, або правнуки чиновників 3-го рангу, а також сини заслужених чиновників 3-го рангу, якщо їм надано титул. У школі Сименьсьюе навчалось 1300 людей. У тому числі 800 людей із середовища видатних простих людей, 500 учнів із синів заслужених чиновників 3-го рангу і вище без титулу та 4-го рангу з титулом, а також цивільних і військових чиновників 7-го рангу і вище [2; 17].

Згідно з цією системою, вчених класифікували таким чином: сюцай (видатний талант), мінцзін (знавець канонічних книг), цзюньші (обдарований учений), мінфа (знавець законів), мінцзи (знавець писемності), мінсуан (знавець математики), інші (одна історія), саньші (три історії, тобто Шіцзі, Ханьшу та Хоу-ханьшу), кайюаньлі (знавець книги «Обряди суспільств».

Так, система іспитів, використовувана Танською династією для відбору вчених, здебільшого базувалася на системі династії Сун. У цій системі було три основні шляхи, тобто було три тести. Перший відбувався в центральному місті повіту щороку. Здавши його успішно, юнак отримав перший нижчий вчений ступінь «Сюцай», що означає «талант», і право займати відповідні посади у своєму повіті. Він також отримав право скласти іспити на отримання другого ступеня вченого. Другий екзамен проводився раз на три роки. Він був у центрі провінції протягом дев'яти днів. Виконавці іспиту отримали другий вчений ступінь, відомий як «Цзюй-жень», право на роботу в межах провінції та можливість пройти найскладніший екзамен у столиці. Екзаменаційна палата столиці була місцем проведення третього іспиту. З багатьох тисяч осіб, які його склали, лише близько 300 отримали «Цзинь-ши» – третій вчений ступінь. Це відкрило шлях до успіху в кар'єрі. У період між першим і останнім екзаменами було багато навчання. Екзамени були надзвичайно складними. Іспити були складнішими з ступенем. Вони проводилися шляхом написання авторських творів на тему цитат із конфуціанських класичних книг. Твори мали складатися з восьми розділів, кожен з яких мав

чітку форму з певною кількістю ієрогліфів.

Упродовж усього екзаменаційного періоду претендентів утримували в окремій кімнаті. Їм було заборонено використовувати будь-які посібники. Володарі третього ступеня брали участь у двірцевих екзаменах. Десять найкращих з них отримали аудієнцію від імператора, а найкращий отримав звання академіка імператорської академії наук «Ханьпіньюань» [1; 15; 18]. Влада використовує відбір і навчання здібних, обдарованих дітей до державного іспиту. Діти, особливо талановиті, отримували освіту при дворі правителя. Ці діти високо цінували всі види творчої фантазії, але найбільше цінувалися здібності до написання віршів і романів. Люди говорили, що вони мають чудове логічне мислення та чудову пам'ять. Цих дітей шанували як гарантів майбутнього національного багатства. У результаті як діти з інших соціальних класів, так і діти з аристократичних класів мали можливість отримати відповідну освіту. Діти, які навчалися в правлячих класах, безсумнівно, мали кращі умови для розвитку та навчання, що дозволило їм швидше та яскравіше розкрити свої здібності та таланти. Описана система державних іспитів протягом майже двох тисяч років існує в Китаї.

Охарактеризований нами період має назву – стародавній Китай (до 1911 р.): виникнення системи іспитів для державної служби, яка стимулювала розвиток освіти та виявлення обдарованих людей; розвиток конфуціанської філософії, яка наголошувала на важливості освіти та самовдосконалення; створення перших шкіл та академій для обдарованих дітей.

Республіканський період в історії Китаю (1911-1949 рр.) став часом значних змін в освітній системі країни. Ці зміни були спрямовані на модернізацію освіти, її демократизацію та гуманізацію, а також на розвиток творчого мислення та самостійності учнів.

Одним із найважливіших здобутків цього періоду стало реформування освітньої системи. Було запроваджено нову систему шкіл, яка включала початкову, середню та вищу освіту. Також було започатковано нові типи шкіл, такі як експериментальні, приватні та національні.

Важливим кроком стало впровадження нових методів навчання та виховання. Ці методи ґрунтувалися на принципах гуманізму та демократії. Велику увагу приділяли розвитку творчого мислення та самостійності учнів. Для цього використовувалися різноманітні методи, такі як проектна діяльність, дослідницька робота, дискусії та групові заняття.

Одним із найважливіших досягнень цього періоду стало створення перших програм для обдарованих дітей. Республіканський період заклав основи для розвитку сучасної освітньої системи Китаю [15; 16].

Ось деякі з ключових змін, що відбулися в освітній системі КНР протягом республіканського періоду:

1. Запровадження обов'язкової початкової освіти: У 1922 році було прийнято закон про обов'язкову освіту.

2. Створення нових типів шкіл.

3. Впровадження нових методів навчання.

4. Розвиток творчого мислення та самостійності.

5. Створення перших програм для обдарованих дітей.

Ці зміни мали значний вплив на розвиток освіти в КНР.

Сучасний період розвитку освіти для обдарованих дітей в КНР розпочався з 1949 року. Одним із найважливіших напрямів розвитку стало розширення мережі шкіл для обдарованих дітей [15; 18]. Важливим аспектом сучасного періоду є розробка та впровадження нових програм та методик розвитку академічної обдарованості.

Ось деякі з ключових характеристик сучасної системи освіти для обдарованих дітей в КНР:

1. Широка мережа шкіл та класів для обдарованих дітей:

2. Різноманіття програм та методик розвитку академічної обдарованості:

3. Система підтримки обдарованих дітей:

4. Національні та міжнародні конкурси та олімпіади:

5. Співпраця з сім'ями обдарованих дітей.

6. Вплив нових технологій.

Висновки. Історико-педагогічні передумови розвитку академічної обдарованості особистості в КНР можна умовно поділити на такі етапи:

1. Стародавній Китай (до 1911 р.): виникнення системи іспитів для державної служби, яка стимулювала розвиток освіти та виявлення обдарованих людей; розвиток конфуціанської філософії, яка наголошувала на важливості освіти та самовдосконалення; створення перших шкіл та академій для обдарованих дітей.

2. Республіканський період (1911-1949 рр.): реформування освітньої системи, започаткування нових типів шкіл та університетів; впровадження нових методів навчання та виховання, спрямованих на розвиток творчого мислення та самостійності; створення перших програм для обдарованих дітей.

3. Сучасний період (з 1949 р.): розширення мережі шкіл для обдарованих дітей; розробка та впровадження нових програм та методик розвитку академічної обдарованості; створення центрів та інститутів для підтримки обдарованих дітей.

Історико-педагогічні передумови розвитку академічної обдарованості особистості в КНР свідчать про те, що в цій країні протягом століть накопичено багатий досвід у виявленні та підтримці обдарованих дітей. Цей досвід може бути корисним для України при розробці програм та методик розвитку академічної обдарованості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антонова О. Є. Обдарованість: досвід історичного та порівняльного аналізу: Монографія. Житомир: Житомир. держ. ун-т, 2005. 456 с.
2. Євтух М. Б. Обдарованість: підходи до з'ясування сутності. *Педагогічний альманах*. 2017. №. 36. С. 10–19.
3. Науменко С. С. Витоки ідеї навчання і виховання обдарованих дітей у Китаї. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2021. №. 50. С. 136–143.
4. Науменко С. С. Педагогічний вимір поняття обдарованості у КНР. *Науковий журнал Причорноморського науково-дослідного інститут економіки та інновацій*. Серія: «Іноваційна педагогіка». 2021. Вип. 35. С. 40–44.
5. Науменко С. С. Спеціалізовані навчальні заклади для обдарованих дітей КНР. 2021. 126.
6. Перепадя Д. О. Стимули розвитку обдарованості дітей у Китаї. 2013. 136.
7. Полубоярина І. І. Музична обдарованість у працях зарубіжних дослідників. *Professional Art Education*. 2020. Vol. 1(1). P. 17–22.
8. Dai D.Y., Steenbergen-Hu S. Special class for the gifted young: A 34-year experimentation with early college entrance programs in China. *Roeper Review*, 2015. № 37. P. 9–18.
9. Dai D.Y., Steenbergen-Hu S., Yang Y. Gifted education in Mainland China: How it serves a national interest and where it falls short. *Gifted education in Asia: Problems and prospects*. Charlotte NC: Information Age Publishing, 2016. P. 51–76.

10. Gong H., Lei J. The progress and enlightenment of psychological researches on supernormal children. *A Journal of Modern Special Education*, 2015. № 4. P. 23–29.
11. Jia Q., Ericson D. P. Equity and access to higher education in China: Lessons from Hunan province for university admissions policy. *International Journal of Educational Development*. 2017. T. 52. C. 97–110.
12. Kitano M. K. Issues in research on Asian American gifted students. *Special Populations in Gifted Education*. Routledge, 2021. C. 3–25.
13. KPMG. Education in China. URL: <https://www.kpmg.de/docs/Education-inChina-201011.pdf> (дата звернення 06.01.2023).
14. Rimm S. B., Siegle D., Davis G. A. Education of the gifted and talented. – Boston, MA : Pearson, 2018. C. 233–236.
15. Tran H. N. et al. Principal Leadership and Teacher Professional Development in a Vietnamese High School for Gifted Students: Perspectives into Practice. *European Journal of Educational Research*. 2021. T. 10. №. 4. C. 1839–1851.
16. Wang J., He J. Innovative perspectives and scientific nurturing of talents – a brief introduction to the gifted education of Beijing no.8 high school. *Education of Innovative Talents*, 2013. P. 28–31.
17. Zhang B., Li J., Xu C. The developmental differences of problem solving ability between intellectually-gifted and intellectually-average children aged from 11-14 years old. *Acta Psychologica Sinica*, 2014. № 46. P. 1823–1834.
18. 王德文. 中国职业教育体系. 中国网, 2014.
19. 田雯. 多元智力理论及其对我国教育的影响 (Doctoral dissertation, 华中师范大学), 2017.
20. 联合国教科文组织. 学会生存. 北京: 教育科学出版社, 2016.
21. 荆楚网. 湖北实施五年制高职教育: 初中毕业生可直接上大学. 中国新闻网, 2014.

Стаття надійшла до редакції 20.10. 2023

Стаття рекомендована до друку 24.11. 2023

Huang Tiwen

recipient of the third educational and scientific level of higher education

H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University,

St. Alchevsky, 29, Kharkiv, Ukraine, 61022

htw21@163.com <https://orcid.org/0009-0001-7252-4829>

HISTORICAL AND PEDAGOGICAL PREREQUISITES FOR THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC GIFTEDNESS IN THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA

Problem formulation. The development of the academic giftedness of an individual is one of the most important tasks of modern education. The People's Republic of China has a rich history and tradition in identifying and supporting gifted children. The study of historical and pedagogical prerequisites for the development of academic giftedness in the People's Republic of China should contribute to: understanding of modern trends in the development of education for gifted children: (development of new programs and methods for the development of academic giftedness; increasing the effectiveness of work with gifted children). The study of historical and pedagogical prerequisites for the development of academic giftedness in the People's Republic of China is relevant from both a theoretical and a practical point of view: globalization and international competition; growing needs for highly qualified personnel; the need to modernize the educational system. Studying the experience of the People's Republic of China will contribute to the implementation of the best Chinese practices for the development of academic giftedness in Ukraine: improvement of the system for identifying and supporting gifted children; increasing the country's competitiveness on the global labor market. Therefore, the study of historical and pedagogical prerequisites for the development of academic giftedness in the People's Republic of China is relevant and has significant practical significance.

The purpose of the article is to consider the historical and pedagogical prerequisites for the development of academic giftedness in the People's Republic of China.

Materials and methods: analysis of scientific literature on the problem of development of academic giftedness; study of historical documents and pedagogical sources on the history of education in the People's Republic of China; a review of online resources devoted to this topic.

Results of the research. The historical and pedagogical prerequisites for the development of academic giftedness in the People's Republic of China can be conditionally divided into the following stages:

1. Ancient China (before 1911): the emergence of a system of examinations for civil service, which stimulated the development of education and the identification of gifted people; the development of Confucian philosophy, which emphasized the importance of education and self-improvement; creation of the first schools and academies for gifted children.

2. The Republican period (1911-1949): reforming the educational system, starting new types of schools and universities; introduction of new methods of education and training aimed at the development of creative thinking and independence; creation of the first programs for gifted children.

3. Modern period (since 1949): expansion of the network of schools for gifted children; development and implementation of new programs and methods of development of academic talent; creation of centers and institutes to support gifted children.

Conclusions. The historical and pedagogical prerequisites for the development of academic giftedness in the People's Republic of China indicate that this country has accumulated rich experience in identifying and supporting gifted children over the centuries. This experience can be useful for Ukraine in the development of programs and methods for the development of academic giftedness.

Key words: *academic giftedness, personality, PRC, historical and pedagogical prerequisites, examination system, Confucian philosophy, education reforms, teaching methods, programs for gifted children, centers for gifted children.*

REFERENCES

1. Antonova, O. E. (2005). Giftedness: experience of historical and comparative analysis: Monograph. Zhytomyr: Zhytomyr. state University.
2. Ievtukh, M. B. (2017). Giftedness: approaches to finding out the essence. *Pedagogical almanac*. 36. 10-19.
3. Naumenko, S. S. (2021). Origins of the idea of education and upbringing of gifted children in China. *Theory and methodology of education and upbringing*. 50. 136-143.
4. Naumenko, S. S. (2021). Pedagogical dimension of the concept of giftedness in the People's Republic of China. *Scientific journal of the Black Sea Research Institute of Economics and Innovation. Series: "Innovative pedagogy"*. 35. 40-44.
5. Naumenko, S. S. (2021). Specialized educational institutions for gifted children of the People's Republic of China.
6. Perepadia, D. O. (2013). Stimuli for the development of giftedness in children in China.
7. Poluboiaryna, I. I. (2020). Musical giftedness in the works of foreign researchers. *Professional Art Education*. 1(1). 17-22.
8. Dai, D.Y. & Steenbergen-Hu S. (2015). Special class for the gifted young: A 34-year experimentation with early college entrance programs in China. *Roeper Review*. 37, 9-18.
9. Dai, D.Y., Steenbergen-Hu, S. & Yang, Y. (2016). Gifted education in Mainland China: How it serves a national interest and where it falls short. Gifted education in Asia: Problems and prospects. Charlotte NC. *Information Age Publishing*. 51-76.
10. Gong, H. & Lei, J. (2015). The progress and enlightenment of psychological researches on supernormal children. *A Journal of Modern Special Education*. 4. 23-29.
11. Jia, Q. & Ericson D. P. (2017). Equity and access to higher education in China: Lessons from Hunan province for university admissions policy. *International Journal of Educational Development*. 52. 97-110.
12. Kitano, M. K. (2021). Issues in research on Asian American gifted students. *Special Populations in Gifted Education*. 3-25.
13. KPMG. Education in China. URL: <https://www.kpmg.de/docs/Education-inChina-201011.pdf> (дата звернення 06.01.2023).
14. Rimm, S. B., Siegle, D. & Davis, G. A. (2018). Education of the gifted and talented. Boston. 233-236.
15. Tran, H. N. et al. (2021). Principal Leadership and Teacher Professional Development in a Vietnamese High School for Gifted Students: Perspectives into Practice. *European Journal of Educational Research*. 10, 4. 1839-1851.
16. Wang, J. & He J. (2013). Innovative perspectives and scientific nurturing of talents – a brief introduction to the gifted education of Beijing no.8 high school. *Education of Innovative Talents*. 28-31.
17. Zhang, B., Li, J. & Xu, C. (2014). The developmental differences of problem solving ability between intellectually-gifted and intellectually-average children aged from 11-14 years old. *Acta Psychologica Sinica*, 46. 1823-1834.
18. 王德文. 中国职业教育体系. 中国网, 2014.
19. 田雯. 多元智力理论及其对我国教育的影响 (Doctoral dissertation, 华中师范大学), 2017.
20. 联合国教科文组织. 学会生存. 北京: 教育科学出版社, 2016.
21. 荆楚网. 湖北实施五年制高职教育: 初中毕业生可直接上大学. 中国新闻网, 2014.

The article was received by the editors 20.10. 2023

The article is recommended for printing 24.11. 2023